

Besluitenlijst (concept) Commissie Ruimte

Datum 10 mei 2019

Tijd 9:00 – 12.38 uur

Locatie Statenzaal

Voorzitter Mevr. Hannie Kool-Blokland

Nr. 19015350

**Link naar
webcast:** https://channel.royalcast.com/provinciezeeland/#!/provinciezeeland/20190510_3

Aanwezig: de leden M. Bos, J.J. van Burg, H.J. van Geesbergen, E.E.P.M. Heerschop, T.A.O. Janssens, C. Jacobusse, R.W. Koevoets, G.C.J. Minderhoud, A. van de Ree, M.J.A. Reinders-Stijnman, S.H.J. Tuinder, J. van de Velde, E.W. Vooijs, M.A. van 't Westeinde en W. Willemse

**Tevens
aanwezig:** B.J. de Reu en C.M.M. Schönknecht-Vermeulen (GS), M.E. Trimpe (wnd. commissiegriffier)

Afwezig: C.J. van der Vliet-Hart

Punt	Omschrijving
1	Opening en mededelingen van de voorzitter
2	Vaststellen agenda - 19013049 <u>Conclusie:</u> de agenda wordt vastgesteld.
3	Informatie-uitwisseling, d.w.z.:
3.1	Mededelingen van gedeputeerden Gedeputeerde <u>Schönknecht</u> verwacht in mei 2019 uitspraak van de Raad van State inzake het Programma Aanpak Stikstof. De betekenis en eventueel te treffen maatregelen worden landelijk in IPO-verband bekeken. Zodra de uitspraak is gepubliceerd zal PS hierop worden geattendeerd. In het kader van de op te stellen beleidsregel zwerfkatten, heeft een eerste overleg plaats gehad met betrokken partijen. Zij licht de achtergrond en doelstelling kort toe. Gedeputeerde <u>De Reu</u> meldt de stand van zaken in het hele proces m.b.t. mestvergister Rilland en aanvraag voor een omgevingsvergunning door Engie. De RUD behandelt die aanvraag. Hij schetst het voorziene tijdspad tot aan publicatie van de ontwerp-omgevingsvergunning. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat bereidt een nieuwe Nota Luchtvaart voor. Het toekomstig beleid zal naar verwachting ook leiden tot een luchtruimherziening. De gedeputeerde duidt de betekenis van de Nota/herziening voor Zeeland. De minister heeft een commissie ingesteld, met regionale werkgroepen. Zeeland maakt deel uit van de landelijke werkgroep, en zal daarnaast een Zeeuwse werkgroep oprichten. GS zullen de commissie t.z.t. nader informeren. Hij meldt de ondertekening van het Zeeuwse convenant Klimaatadaptatie. Het convenant is gepubliceerd op de provinciale website.
3.2	Vragen van commissieleden over het nieuws van de dag De heer <u>Willemse</u> (50PLUS) heeft een (nadere) vraag over het lekken van mosterdgas in de Westerschelde c.q. munitiestort bij Knokke. <u>Toezegging gedeputeerde Schönknecht (namens De Reu):</u> nadere beantwoording via de besluitenlijst. <u>Noot commissiegriffier:</u> aanvullende informatie omtrent munitiestort bij Knokke: <i>Op 29 mei a.s. zullen de Belgische overheden in het gemeentehuis van Sluis aan vertegenwoordigers van de overheden in Zeeland uitleg geven over de situatie rond de</i>

Punt	Omschrijving
	<p><i>munitiestort voor de kust van Knokke. Daarnaast wordt door de Vlaamse overheid momenteel gekeken naar de vraag of de markt kans ziet voor opruiming van gedumpte oorlogsmunitie in de Noordzee ((zie deze link). Op donderdag 10 oktober vindt daarvoor een marktconsultatie plaats. Zodra er meer informatie voorhanden is, zullen wij de Staten nader informeren.</i></p>
3.3	<p>Andere vragen van commissieleden over onderwerpen die niet op de agenda Mevrouw Janssen (PvdD) refereert aan een rapport van Wageningen Research en heeft een vraag over definiëring van het begrip megastallen in Zeeland.</p>
4	<p>Gelegenheid om in te spreken Er zijn drie sprekers: * op E-mail van de Stichtingen "Levende Delta" en "Red onze Polders"¹ van 16 april 2019 m.b.t. klimaatverandering, verzilting, toenemende droogte, respectievelijk de heren Rosendaal en Geleijnse. * op Brief van Let's Talk About Tech van 20 februari 2019 over 5G Space Appeal : de heer Spruijt²</p>
5	<p>Brief GS van 16 april 2019 over Q1 rapportages grote projecten en risicoparagraaf - 19011651 Afdoeningsvoorstel: in deze commissie behandelen we de rapportages Natuurpakket Westerschelde en Waterdunen. <u>Conclusie:</u> de brief is voldoende behandeld.</p>
6	<p>Brief GS van 16 april 2019 over ontwerp begroting 2020 RUD Zeeland, met bijlage – 19011648 <i>Mogelijkheid tot indienen van een zienswijze door PS.</i> Afdoeningsvoorstel: behandelen ter voorbereiding op PS-vergadering van 7 juni 2019. <u>Conclusie:</u> de brief is behandeld. De wensen en bedenkingen namens PS worden schriftelijk via het Presidium ter vaststelling aangeboden aan PS. De commissiegriffier, zal de suggestie van de portefeuillehouder, een (kennismakings-) bezoek te brengen aan de RUD Zeeland, voorleggen aan de Agendacommissie.</p>
7	<p>E-mail Bomenstichting Achterhoek van 4 februari 2019 over zware kritiek van oud-directeur van Staatsbosbeheer - 19003782 PS-besluit 1-3-2019: overdragen aan commissie Ruimte. Afdoeningsvoorstel: behandelen. <u>Toezegging gedeputeerde Schönknecht:</u> GS zullen in een memo de Zeeuwse stand van zaken en het juridisch kader met betrekking tot bomenkap duiden. Aan de hand van die informatie kan in een volgende commissievergadering, discussie over het onderwerp worden gevoerd. <u>Conclusie:</u> de e-mail is behandeld. Aan de hand van de toegezegde GS-informatie zal het onderwerp opnieuw worden geagendeerd in de commissie Ruimte.</p>
8	<p>Publicatie Rapport van Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur, "de som der delen, verkenning samenvallende opgaven in de regio" - 19010002 Deze publicatie is teruggevraagd tijdens commissie Strategische Opgaven op 12 april 2019 door de heer Oudeman (CDA). Afdoeningsvoorstel: behandelen. <u>Conclusie:</u> behandeld.</p>

¹ Bijlage 1: inspraakreactie namens Red onze Polders

² Bijlage 2: inspraakreactie namens Stichting Zeeuws Platform Stralingsrisico

Punt	Omschrijving
9	<p>E-mail van de Stichtingen "Levende Delta" en "Red onze Polders" van 16 april 2019 m.b.t. klimaatverandering, verzilting, toenemende droogte, met bijlage - 19011874</p> <p>Afdoeningsvoorstel: behandelen. <u>Conclusie</u>: behandeld.</p>
10.	<p>Brief van Let's Talk About Tech van 20 februari 2019 over 5G Space Appeal - 19007531</p> <p>PS-besluit 27-3-2019: ter behandeling overdragen aan commissie Ruimte</p> <p>Afdoeningsvoorstel: behandelen. <u>Conclusie</u>: behandeld.</p>
11	<p>Besluitenlijst (concept) van commissie Ruimte van 8 februari 2019 - 19005328</p> <p>Afdoeningsvoorstel: vaststellen. <u>Conclusie</u>: de besluitenlijst is ongewijzigd vastgesteld.</p>
12	<p>Toezeggingenlijst, bijgewerkt (na vergadering 8 februari 2019), behandelen 10 mei 2019 - 19005203</p> <p>Hierbij zijn betrokken: brieven onder agendapunten 12.1 tot en met 12.4.</p> <p>Afdoeningsvoorstel: behandelen toezeggingenlijst en instemmen met advies de volgende toezeggingen en/of moties af te voeren: Commissietoezeggingen nrs. 57, 73, 86, 87, 89, 92 en 94; PS-toezeggingen nrs. 126, 147, 150, 152 en nr. 157. De overige nummers blijven staan.</p>
12.1	<p>Brief GS van 26 februari 2019 over toezegging 170 en Rapport Ganzen in Zeeland - 19005523</p> <p>PS-besluit 27-3-2019: overdragen aan commissie Ruimte</p> <p>Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming. <u>Afdoeningsvoorstel gewijzigd</u>: behandelen in commissie Ruimte 14 juni 2019.</p>
12.2	<p>Brief GS van 12 maart 2019 met afdoening toezegging 94 inzake vergister Rilland - 19006675</p> <p>PS-besluit 27-3-2019: overdragen aan commissie Ruimte</p> <p>Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming. <u>Afdoeningsvoorstel gewijzigd</u>: behandelen commissie Ruimte 14 juni 2019 o.v.v. de leden Janssens (PvdD), Minderhoud (PvZ), Tuinder (SP) en Willemse (50PLUS).</p>
12.3	<p>Brief GS van 2 april 2019 over afdoening diverse toezeggingen en moties - 19009882</p> <p>Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming. <u>Conclusie</u>: de brief is behandeld.</p>
12.4	<p>Brief GS van 26 maart 2019 over afdoening toezegging nr. 157 m.b.t. Scheepswerf Reimerswaal - 19008912</p> <p>PS-besluit 12 april 2019: overdragen aan commissie Ruimte</p> <p>Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming. <u>Afdoeningsvoorstel gewijzigd</u>: behandelen commissie Ruimte 14 juni 2019.</p> <p><u>Conclusie toezeggingenlijst</u>: de commissie vindt dat commissietoezeggingen nummers 57, 73, 86, 87, 89, 92 en PS-toezeggingen nummers 126, 147, 150 en 152 voldoende zijn afgehandeld. De overige nummers blijven (nog) staan.</p>

Punt	Omschrijving
13	Volgende vergadering: 14 juni 2019, aanvang 9:00 uur
14	Sluiting om 12.38 uur.
100	Ingekomen stukken ter kennisneming <u>Conclusie:</u> de commissie neemt kennis van de ingekomen stukken en stemt in met de gewijzigde afdoeningsvoorstellen.
101	Brief GS (afschrift) aan Interjensen van 26 februari 2019 over Vergister - 19006010 Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.
102	E-mail Stichting Laagfrequent geluid van 15 april 2019 over Jaarrapportage 2018 Stichting Laagfrequent geluid, met bijlagen - 19012139 Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.
103	Brief GS van 16 april 2019 over informeren over besluitvorming inzake voorgestelde wijziging Ministeriële regeling natuurbescherming - 19011632 Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming.
104	Brief GS van 26 april 2019 over onderzoek naar gebruik van Thermisch Gereinigde Grond (TGG) in Perkpolder door Rijkswaterstaat, met bijlage - 19012289 Afdoeningsvoorstel: ter kennisneming. <u>Afdoeningsvoorstel gewijzigd:</u> behandelen commissie Ruimte 14 juni 2019 o.v.v. het lid Heerschop (PvdA).

Bijlage 1: agendapunt 4, inspraakreactie namens "Red onze Polders"

Inspraakreactie commissie ruimte 10 mei 2019 Provincie Zeeland.

Voorzitter, leden van GS en commissieleden,

Namens de levende Delta en Red Onze Polders wil ik graag nog een toelichting geven op de brief van april aan u gericht.

Duidelijk is inmiddels geworden dat het neerslagtekort niet is aangevuld. Hoewel in maart een normale hoeveelheid regen is gevallen is de maand april weer bijzonder droog geweest. Het neerslagtekort is daardoor nog groter geworden.

Het is niet enkel een probleem van onze delta, ook geen Nederlands probleem; het is een probleem van heel NW Europa. NW Europa is één klimaatgebied. Ook Frankrijk, België, NW Duitsland en Engeland kampen met hetzelfde probleem. Dat komt ook tot uiting in de berichten over een lager afvoer van de grote rivieren; de Rijn en Maas. Die moeten o.a. zorgen voor voldoende zoetwater in de buffergebieden.

De beschikbaarheid van voldoende zoet water is van essentieel belang, uiteraard voor onze drinkwatervoorziening, maar ook voor de natuur op het land, waarvan de landbouw in al zijn facetten een belangrijk deel uitmaakt. In 2018 is de landbouw door de droogte met de neus op de feiten gedrukt. Er is extra zoet water nodig ! Er zijn in 2018 en ook tot nu toe in 2019 veel nieuwe beregeningsbronnen aangelegd. Boeren moeten voor het aanleggen van een beregeningsbron een melding doen aan het Waterschap. Tot 2009 was de provincie bevoegd voor de aanleg van bronnen, na 2009 is dat overgedragen aan het Waterschap. Navraag bij het waterschap leert dat rond 2010 zo'n 25 à 35 meldingen waren, in 2017 65 meldingen en in 2018 al meer dan 200 gehonoreerde meldingen. Toegestaan is om maximaal 3000m3 per kwartaal of 8000 m3 per jaar op te pompen. Als in het zomerseizoen alle beregeningsinstallaties in werking zijn, levert een kleine rekensom ons dat een gigantische hoeveelheid zoet water aan de bodem wordt onttrokken. Als dat in een korte tijd gebeurt zal de toestroom in de diepere bodemlagen vanuit hoger gelegen gebieden in Brabant en België onvoldoende zijn om het zoete water aan te vullen. Het onder het zoete water liggende zout zal omhoogkomen met alle gevolgen van dien. Zoals in de brief is aangegeven zijn er in 2018 al enkele beregeningsinstallaties stilgelegd omdat zout water werd opgepompt. Het beschikbaar houden van zoetwater voorraden is dus van het grootste belang. (Volkerak/Zoommeer, Grevelingen). Ook de inlaat van zeewater in de ontpolderingsgebieden (Watertdunen, Hedwige en Zwinpolder) verder het binnenland in, kan de druk van zoute kwel naar de omliggende polders vergroten. Het zijn niet alleen landbouwgewassen die last kunnen hebben van droogte. Ook bomen en struiken zijn droogtegevoelig. Een volwassen boom verbruikt op een zomerse dag zo'n 1000 liter water. ! Zo'n hoeveelheid water kan enkel uit het grondwater komen. Als het grondwater peil zakt en/of verzilt, zal er schade ontstaan.

De essentie van de brief is dan ook dat wij de zoetwatervoorraden moeten koesteren en geen zout water moeten toelaten. Aan de hoeveelheid neerslag kunnen wij niets doen; aan de aanvoer van zoet water door de Rijn en de Maas kunnen wij ook niets doen. Maar kunnen wel het zoute zeewater tegenhouden ! Laten we dat dan ook doen !

10 mei 2019

Geachte voorzitter, commissieleden en gedeputeerden,

Namens Stichting Zeeuws Platform Stralingsrisico wil ik graag een toelichting geven op de ingezonden brief van Let's Talk About Tech, zoals vermeld onder agendapunt 10 van deze Commissievergadering.

Deze brief met bijlage gaat over de beoogde invoering van 5G mobiele communicatie. De inzenders van deze brief willen waarschuwen voor een aantal negatieve aspecten van de toepassing van 5G-technologie. Meer specifiek gaat het om de gezondheidsproblemen voor mensen, maar ook over de gevolgen voor planten en dieren.

5G-technologie als opvolger van 2G, 3G en 4G is een wezenlijk andere technologie dan zijn voorgangers. In het bijzonder betreft dit het aantal en het soort antennes en de toegepaste hogere frequenties met dientengevolge een kleiner bereik.

Zonder op de 5G technologie specifiek in te gaan wil ik één aspect ervan, dat overigens ook van toepassing is op eerdere generaties mobiele communicatie, nader toelichten. Dat betreft de zogenoemde blootstellingslimieten. Deze blootstellingslimieten zijn door een internationale organisatie (ICNIRP) opgesteld en worden door de Europese Unie in een Richtlijn aanbevolen aan de aangesloten landen. Het simpele feit dat er een blootstellingslimiet is, geeft al aan dat erkend wordt dat er in ieder geval boven deze limiet iets onwenselijks aan de hand kan zijn.

Nederland hanteert onverkort deze internationale limieten. Echter, een groot aantal landen waaronder vele Europese landen, hanteren limieten die vele malen lager liggen dan de aanbevolen waarden. Zij doen dat omdat al lang is vastgesteld dat ver onder deze limieten ook biologische en gezondheidseffecten optreden en omdat zij hun zorgplicht en het voorzorgbeginsel serieus nemen. Zouden deze landen het allemaal verkeerd zien? Bedenk daarbij dat de door Nederland gehanteerde internationaal vastgestelde blootstellingslimieten gebaseerd zijn op uitsluitend de thermische effecten op een zak zout water die door straling in 6 minuten 1 graad is opgewarmd. Wat werkelijk nodig is zijn beschermende richtlijnen die biologisch relevant zijn.

In 2018 is door ICNIRP een herziene norm ter consultatie voorgelegd. Door diverse wetenschappers is hierop negatief gereageerd en is geconcludeerd dat de gedefinieerde blootstellingslimieten gebaseerd zijn op meerdere ondeugdelijke argumenten. Een Zwitsers adviesbureau, nota bene gefinancierd door de telecomindustrie, adviseert dringend om de voorgestelde nieuwe blootstellingslimieten naar beneden bij te stellen.

Wat te denken van de Nederlandse overheid. De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat heeft onlangs in meerdere bijeenkomsten van de Tweede Kamer aangegeven zich bewust te zijn van en begrip te hebben voor de ongerustheid bij vele burgers, met name ook m.b.t. 5G. Kamerleden worden zogenaamd gerustgesteld met de opmerking dat zolang de stralingsbelasting beneden de gehanteerde limiet ligt, er niets aan de hand is en er geen sprake is van gezondheidsproblemen. Het resultaat van de debatten is dat de gezondheidsaspecten van 5G

worden gebagatelliseerd en worden overschaduwd door de discussie over economische belangen en de nationale veiligheid.

Terwijl vele landen uit voorzorg nu al een veel lagere norm hanteren ziet het er naar uit dat Brussel ten behoeve van 5G de huidige blootstellingslimiet zelfs aanzienlijk wil verruimen. Het is dus duidelijk dat zonder verruiming van de limiet 5G blijkbaar niet mogelijk is.

Wij doen een beroep op u als volksvertegenwoordiger om er voor te waken dat, om uitsluitend economische redenen, zonder nader onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten en zonder drastische verlaging van de blootstellingslimieten, 5G wordt ingevoerd. Gedeputeerde Staten hebben eerder al toegezegd dat in de Omgevingsvisie iets moet worden opgenomen met betrekking tot elektromagnetische velden. Voor Zeeland ligt daar een kans om iets voor haar vele gedupeerde burgers te doen en niet alleen te kijken naar beperkte mobiele bereikbaarheid. Tijdens de komende behandeling van de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, kunt u meer aandacht vragen voor het thema straling.

Wij bevelen ten eerste aan om grondig kennis te nemen van de inhoud van eerder genoemde brief. Als u, in aanvulling daarop, als Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en beleidsambtenaren een informatiebijeenkomst over het thema straling organiseert dan zullen wij daaraan graag meewerken. U kunt zich dan nader laten voorlichten over deze materie vóórdat onomkeerbare besluiten worden genomen, zodat niet nog meer mensen dan de geschatte 10.000 Zeeuwse burgers gedupeerd raken. Zij rekenen op uw inzet.

Dank u voor uw aandacht.